

حقوق کارگران در ایران

بنیاد رسانه‌ای زمانه

شماره ۵

فوریه - مارچ ۲۰۱۹

فهرست

۳	..... مقدمه
۴	..... مسائل عمده ماه‌های اخیر
۵	..... تحمیل سرکوب مزدی
۷	..... تداوم اعتراضات معلمان و کارگران
۷	..... اعتصاب سه روزه معلمان
۸	..... اعتراضات کارگری
۸	..... کارگران راه‌آهن: پیمانکاران همچنان از پرداخت به موقع دستمزد خودداری می‌کنند
۹	..... کارگران شهرداری: دستمزد معوق و اخراج
۱۰	..... اخراج کارگران در بخش انرژی
۱۳	..... بازنشستگان: قوانین سختگیرانه‌تر می‌شود
۱۴	..... اخراج کارگران مهاجر
۱۴	..... کودکان کار
۱۵	..... حوادث کار
۱۵	..... کولبران
۱۶	..... زنان کارگر راحت‌تر اخراج می‌شوند
۱۷	..... تداوم سرکوب

مقدمه

ما در پی پوشش خبرهای اعتراضات به ویژه از دی‌ماه ۱۳۹۶ به این سو، آن هم به شکل روزانه، بر آن شدیم که خبرهای کارگری را به صورت جمع‌بندی شده در قالب این خبرنامه عرضه کنیم.

تمرکز خبرنامه کارگری بر روی این نکات عمده است: امنیت و سلامت در محل کار، تبعیض در محل، قانون کار، زنان، کودکان کار، مسائل مربوط به قراردادهای، بیکاری، تعویق و یا پرداختن دستمزدها، و نیز موضوع تشکلهای کارگری.

زمانه به شکل پیگیر اخبار کارگری در ایران را گزارش می‌کند. این دوماهنامه‌ها نظر دارند که یک «تصویر بزرگ» از موضوع حقوق کارگران ایران ارائه کنند تا دانش و آگاهی در مورد وضعیت کارگران در ایران افزایش یابد. گزارش پیش‌رو رخدادهایی را در محدوده تقریبی بهمن و اسفند ۱۳۹۷ / فوریه و مارس ۲۰۱۹ پوشش می‌دهد. خبرنامه مدعی کامل بودن و پوشش همه رخدادهای نیست.

در فاصله بین خبرنامه شماره ۳ و شماره ۴ یک خبرنامه ویژه سرکوب فعالیت‌های صنفی منتشر شده است.

مسائل عمده ماه‌های اخیر

چانه‌زنی برای تعیین حداقل دستمزد مهمترین مسئله کارگران در ماه‌های پایانی سال بود. گزارش نهادهای حکومتی بیانگر کاهش قدرت خرید و سطح واقعی دستمزدها و افزایش شکاف درآمد و هزینه کارگران در سال ۱۳۹۷ بود اما شورای عالی کار حاضر به تصویب افزایش ۸۰۰ هزار تومانی دستمزد کارگران برای جبران بخشی از عقب‌ماندگی مزد نشد و سرانجام سرکوب مزدی را برای یک سال دیگر بر کارگران تحمیل کرد.

رکود اقتصادی موجب اخراج کارگران بیشتری شده است. در مناطق ویژه اقتصادی کارگران به آسانی اخراج و بیکار می‌شوند. تنها حدود ۲۰ درصد بنگاه‌های اقتصادی در ایران با ظرفیت بیشتر از ۷۰ درصد به فعالیت ادامه می‌دهند. با این حال دولت در قانون بودجه نهادها و شرکت‌های دولتی را به کاهش ۱۰ درصدی نیروی انسانی مکلف کرده است. قانونی که می‌تواند موجی از بیکارسازی را به دنبال داشته باشد.

طرح «اصلاحات پارامتریک تامین اجتماعی» و «خروج صندوق‌های بازنشستگی» و «تامین اجتماعی» از بنگاهداری از دیگر سیاست‌های دولت و مجلس است که با اعتراض کارگران و بازنشستگان همراه شد.

دولت بر تداوم «خصوصی‌سازی» اصرار می‌ورزد و در همین راستا مجتمع کشت و صنعت مغان در استان اردبیل و ماشین‌سازی تبریز را برای واگذاری دوباره در فهرست فروش قرار داد. کارگران این دو شرکت اما خواستار توقف روند واگذاری شدند و نسبت به تکرار سرنوشت هپکو اراک و نیشکر هفت‌تپه هشدار دادند. این هشدار و اعتراض‌ها اما نادیده گرفته شد.

تأخیر در پرداخت دستمزدها هم همانند ماه‌های گذشته ادامه دارد. کارگران بخش‌های مختلف در اعتراض به این وضعیت دست به اعتصاب و تجمع زدند. پاسخ کارفرمایان و حکومت به این وضعیت اما همچنان تهدید و سرکوب معترضان است.

تحمیل سرکوب مزدی

شورای عالی کار در آخرین روزهای اسفند سرانجام حداقل دستمزد کارگران را تعیین کرد. اعضای شورای عالی کار در حالی بر سر مبلغ حداقل دستمزد توافق کردند که شکل‌های کارگری مستقل پیشتر در بیانیه‌ای مشترک خواستار تعیین حداقل دستمزد هفت میلیون تومان شده بودند. شورای عالی کار اما این خواسته را نادیده گرفت و حداقل دستمزد را کمتر از مبلغ سبد معیشت برآورد شده در کمیتهٔ مزد همین شورا تعیین کرد.

براساس مصوبه شورای عالی کار حداقل دستمزد کارگران برای سال ۱۳۹۸، یک میلیون و ۵۱۶ هزار و ۸۸۲ تومان (معادل ۱۳۷،۹ دلار بر مبنای نرخ دلار ۱۱ هزار تومان) خواهد بود. این شورا همچنین سایر سطوح مزدی را به میزان ۱۳ درصد به اضافه ۲۶۱ هزار تومان رقم ثابت ماهانه افزایش داد.

شرح	مبلغ به ریال
حد اقل دستمزد روزانه کارگران	۵۰۵۶۲۷
حداقل دستمزد ماهیانه	۱۵۱۶۸۸۲۲
حق اولاد یک فرزند	۱۵۱۶۸۸۲
حق اولاد دو فرزند	۳۰۳۳۷۶۴
پایه سنواتی	۷۰۰۰۰۰
حق مسکن	۱۰۰۰۰۰۰
بن کارگری	۱۹۰۰۰۰۰
مجموع حقوق و مزایا با دو فرزند	۲۱۸۰۲۵۸۶

شورای عالی کار در حالی حداقل دستمزد کارگران و مزایای همراه آن را دو میلیون و ۱۸۰ هزار تومان تعیین کرد که چهار شکل کارگری مستقل (سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران،

سندیکای کارگران نیشکر هفت‌تپه، کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری و اتحاد بازنشستگان) در بیانیه‌ای مشترک که یکم اسفند منتشر شد، خواستار تعیین حداقل دستمزد بر مبنای نرخ تورم واقعی و سبب معیشت خانوار شده بودند.

کمیته مزد شورای عالی کار ۲۴ بهمن ۱۳۹۷ مبلغ سبب معیشت خانوار ۳،۳ نفره را ۳ میلیون و ۷۵۹ هزار و ۲۰۰ تومان تعیین کرده بود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نیز آذر ۱۳۹۷ افزایش ۲۵ درصدی خط فقر در تابستان این سال را تائید و افزایش «حداقل دستمزد» را «غیرهدفمند» عنوان کرده بود. این مرکز خط فقر تابستان ۱۳۹۷ برای خانوار چهار نفره را دو میلیون و ۷۲۸ هزار تومان اعلام کرده بود. رقمی که کارشناسان مسائل اقتصادی و فعالان کارگری آن را «غیر واقعی» خواندند.

تشکل‌های کارگری مستقل اما بر مبنای گزارش سالانه مرکز آمار از هزینه و درآمد خانوار، که میانگین هزینه خانوار در سال ۱۳۹۶ را ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان برآورد کرده بود، و همچنین نرخ تورم واقعی (حدود ۳۰ درصد) متوسط هزینه خانوار در سال ۱۳۹۷ را ۵،۵ میلیون تومان برآورد کردند.

این تشکل‌ها شورای عالی کار را «فاقد مشروعیت» چانه‌زنی و تصمیم‌گیری برای حداقل دستمزد خواندند و خواستار حداقل دستمزد ۷ میلیون تومانی شدند.

ماده ۴۱ قانون کار ایران تعیین حداقل دستمزد را به شورای عالی کار واگذار کرده است. طبق ماده ۱۶۷ قانون کار اعضای «شورای عالی کار» عبارتند از: وزیر تعاون، کار و امور اجتماعی به عنوان رئیس، دو کارشناس به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب هیات وزیران که یک نفر از آنان از اعضای شورای عالی صنایع انتخاب خواهد شد؛ سه نفر از نمایندگان کارفرمایان (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کارفرمایان؛ سه نفر از نمایندگان کارگران (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کانون عالی شوراهای اسلامی کار.

نکته مهم این است که سه عضو کارگری این شورا از تشکل‌های کارگری زرد و وابسته به دولت مانند شورای اسلامی کار، انجمن‌های صنفی کارگران و دیگر تشکل‌های نزدیک به خانه کارگر و حزب اسلامی کار انتخاب می‌شوند و تشکل‌های کارگری مستقل در این شورا حضور ندارند.

برای همین نیز شورای عالی کار در جلسات تعیین حداقل دستمزد امسال، همانند سال‌های گذشته، مطالبات کارگران را پیگیری و محقق نکرد و تداوم سرکوب مزدی و فقر را به کارگران تحمیل کرد.

تداوم اعتراضات معلمان و کارگران

کارگران و معلمان ایران در بهمن و اسفند امسال هم به اعتراضات خود ادامه دادند. کارگران شهرداری‌ها در روزهای پایانی سال در چند شهر تجمع و اعتصاب کردند. کارگران نگهداری خط و ابنیه فنی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی نیز بار دیگر در چند منطقه اعتصاب و حرکت قطارها را مختل کردند. معلمان نیز برای سومین بار از آغاز سال تحصیلی سه روز پیایی در محل کار تحصن کردند. اعتراضات بازنشستگان نیز همانند ماه‌های گذشته ادامه یافت.

اعتصاب سه روزه معلمان

شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ایران ۱۲ اسفند برای سومین بار از آغاز سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ معلمان را به تحصن در محل کار فرا خواند. معلمان ایران پیش از این در مهر و آبان ماه ۱۳۹۷ دو مرتبه در اعتراض به وضعیت معیشتی، عدم اجرای قانون همسان‌سازی حقوق‌ها، مشکلات بیمه درمانی معلمان و خصوصی‌سازی آموزش و پرورش از حضور در کلاس درس خودداری کردند.

معلمان در سومین دور اعتصاب که از ۱۲ تا ۱۴ اسفند انجام شد، علاوه بر مطالبات صنفی و توقف کالایی سازی آموزش، خواستار آزادی معلمان زندانی و توقف سرکوب و پرونده‌سازی برای معلمان معترض شدند. توقف طرح معلم تمام وقت که پس از نخستین دور اعتصاب معلمان از سوی وزیر آموزش و پرورش ابلاغ شد، از دیگر خواسته‌های معلمان معترض است.

بر اساس گزارش شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، معلمان تمامی استان‌ها در سومین دور تحصن مشارکت داشتند اما میزان مشارکت آنان در مناطق مختلف متفاوت بود. این شورا در بیانیه پایان تحصن سه روزه را اعلام کرد؛ معلمان در بیش از ۱۱۰ شهر و روستا در تحصن سه روزه مشارکت داشتند.

امیرعلی نعمت‌اللهی قائم مقام وزیر آموزش و پرورش اما در واکنش به این اقدام اعتراضی مشارکت معلمان در اعتصاب را «بسیار محدود» که «نگران کننده نیست» خواند و مدعی شد؛ این وزارتخانه هرچه در توان داشته برای معلمان انجام داده است.

به گزارش شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، حراست بسیاری از ادارات کل آموزش و پرورش با احضار مدیران مدارس متحصن، تلاش کردند تا با ارباب و تهدید فضای متحد مدارس را متشنج و تحصن اعتراضی را کمرنگ و بی اثر نمایند.

معلمان شاغل و بازنشسته بهمن ماه نیز در شهرهای مختلف مقابل ساختمان آموزش و پرورش تجمع کردند. در ۴ بهمن معلمان در استان‌های اصفهان، البرز، اردبیل، کرمانشاه و لرستان مقابل ساختمان آموزش و پرورش تجمع کردند. ۲۵ بهمن هم شماری از معلمان در شهرهای سنندج، ارومیه، مریوان، اردبیل، مشهد و کرمانشاه با تجمع مقابل ساختمان آموزش و پرورش به وضعیت معیشتی خود و سرکوب معلمان معترض، اعتراض کردند.

اعتراضات کارگری

در دو ماه پایانی سال ۱۳۹۷ محور اصلی اعتراضات کارگران در بخش‌های تولیدی و خدمات تأخیر در پرداخت دستمزدها بود. کارگران حمل و نقل ریلی، خدمات شهری (شهرداری و آتش‌نشانی) پالایشگاه و پتروشیمی‌ها و چند واحد تولیدی و صنعتی در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدها، عیدی و سنوات پایان سال و اجرا نشدن طرح طبقه بندی مشاغل در نقاط مختلف تجمع و اعتصاب کردند.

براساس اعلام دو عضو تشکل‌های کارگری دولتی - حسن صادقی رئیس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری و علی خدایی رئیس کانون شوراهای اسلامی کار استان تهران - نزدیک به ۱۰۰ هزار کارگر در واحدهای تولیدی با مشکلات معوقات مزدی و عیدی مواجه بودند. صادقی شمار کارگرانی که معوقات مزدی دارند را ۹۷ هزار و ۳۰۰ کارگر در ۴۰۰ واحد تولیدی اعلام کرد و گفت که بسیاری از این بنگاه‌ها توان پرداخت معوقات مزدی و مطالبات عیدی کارگران را ندارند.

علی خدایی رئیس کانون شوراهای اسلامی کار استان تهران اما شمار کارگرانی که معوقه مزدی دارند را ۹۳ هزار نفر در ۹۰۰ واحد تولیدی اعلام کرد. به گفته او پرداخت مطالبات این کارگران به ۴۰۰ تا ۴۵۰ میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد.

کارگران واحدهای تولیدی، خدمات حمل و نقل ریلی، بخش انرژی، خدمات شهری، واحدهای تولیدی، سدسازی و دیگر بخش‌ها طی دو ماه گذشته در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدهایشان تجمع کردند.

کارگران راه‌آهن: پیمانکاران همچنان از پرداخت به موقع دستمزد خودداری می‌کنند

کارگران خط و نگهداری ابنیه شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی در چند شهر مختلف در اعتراض به محقق نشدن مطالبات مزدی و پرداخت نشدن دستمزد و عیدی و سنوات دست از کار کشیدند. در استان آذربایجان شرقی کارگران ایستگاه راه‌آهن در بهمن و اسفند برای چند روز پیاپی در محل کار

اعتصاب کردند. کارگران معترض در تبریز مسیر قطار به ایستگاه مرکزی شهر را مسدود کردند. اعتراضات کارگران حمل و نقل ریلی ایران به استان‌های هرمزگان، کرمان، لرستان و سمنان نیز تسری یافت. در اندیمشک - استان خوزستان - نیز کارگران معترض با نشستن در مسیر قطار مسافربری موجب اختلال در رفت و آمد قطارها شدند.

کارگران نگهداری خط و ابنیه فنی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی پیش از این نیز در اعتراض به وضعیت معیشتی، پرداخت نشدن دستمزدها، قرارداد کار موقت اعتصاب کرده بودند. مسؤلان وزارت راه و شهرسازی و شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی وعده کرده بودند که مشکلات کارگران را برطرف کنند. این وعده اما محقق نشد و شرکت‌های پیمانکاری تامین نیروی انسانی در بهمن و اسفند حقوق کارگران را با تأخیر پرداخت کردند و وضعیت قراردادهای کاری آنان تغییر نکرد. عیدی و سنوات پایان سال کارگران راه‌آهن هم تا روزهای پایانی اسفند پرداخت نشد. حدود ۶۵۰۰ کارگر نگهداری خط و ابنیه فنی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی تحت قرارداد شرکت‌های پیمانکار مشغول به کار هستند.

کارگران شهرداری: دستمزد معوق و اخراج

شهرداری‌ها در ایران با کسری بودجه دست به گریبان‌اند. مدیران شهرداری پرداخت نشدن مطالبات شهرداری از سوی شرکت‌ها و نهادهای دولتی و کاهش صدور پروانه ساختمان را دلیل اصلی کسری بودجه اعلام کرده‌اند. کسری بودجه شهرداری‌ها و اختلاف نظر میان پیمانکاران و شهرداری‌ها موجب تأخیر طولانی در پرداخت دستمزد کارگران شده است. در دو ماه پایانی سال کارگران شهرداری در چندین شهر در اعتراض به این وضعیت مقابل ساختمان شهرداری، شورای اسلامی شهر و فرمانداری تجمع کردند.

در استان خوزستان کارگران شهرداری اهواز، آبادان، آبدانان، آبژدان اندیکا، دشت آزادگان، شادگان و اندیمشک در اعتراض به پرداخت نشدن مطالبات مزدی برای چند روز پیاپی تجمع کردند. تأخیر در پرداخت دستمزد کارگران برخی مناطق استان خوزستان به یکسال رسیده است. کارگران شهرداری اندیمشک حدود ۱۱ ماه مطالبات مزدی معوق دارند. کارگران قطار شهری اهواز هم که به واسطه‌گری شرکت کیسون مشغول به کار هستند، یک سال و نیم حقوق و دستمزد معوق طلب دارند. کارگران خدمات آتش‌نشانی در اهواز و آبادان هم از چهار تا شش ماه دستمزد دریافت نکرده‌اند.

کارگران شهرداری در استان کردستان - مریوان، سنندج، سروآباد و بانه، دهگلان - هم در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدها تجمع کردند. در مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، سیستان و بلوچستان،

کرمانشاه، و فارس هم کارگران شهرداری در اعتراض به پرداخت نشدن دستمزدهایشان مقابل ساختمان شهرداری یا فرمانداری تجمع کردند. اعتراضات کارگران خدمات شهری در استان فارس - شیراز - به نماز جمعه این شهر نیز کشیده شد. کارگران شهرداری صدرا در شیراز پس از اعتراض به تاخیر در پرداخت نشدن دستمزدهایشان از محل کار اخراج شدند. کارگران اخراج شده همراه با یک گروه از دانشجویان «عدالت خواه» در اعتراض به این وضعیت در محل برگزاری نماز جمعه شهرک صدرا تجمع کردند. خبرگزاری‌های رسمی ایران از دستگیری کوتاه مدت یک تن از معترضان در جریان این اقدام خبر دادند.

گروهی از دانشجویان شیرازی در حمایت از رفتگران شهر صدرا

کارگران شهرداری با قراردادهای موقت به واسطه شرکت‌های پیمانکار مشغول به کار هستند. بخشی از این کارگران نیز با قراردادهای حجمی به کار گرفته می‌شوند و حداقل دستمزد را دریافت می‌کنند.

اخراج کارگران در بخش انرژی

در ماه‌های پایانی سال کارگران پالایشگاه‌ها و پروژه‌های نفت و گاز به دلیل توقف یا پایان پروژه‌ها با تمدید نشدن قراردادهایشان روبرو شدند. شماری از کارگران پیش از پایان سال نامه پایان کار و لغو قرارداد دریافت کردند. شماری نیز برای دریافت حقوق و مزایای مزدی پایان سال با مشکل روبرو شدند.

تحریم‌های آمریکا که به کاهش صادرات نفت و محصولات پتروشیمی و خروج شرکت‌های بین‌المللی از ایران انجامید، پروژه‌های نفت، گاز و پتروشیمی را با بحران روبرو کرده است. در عسلویه که مرکز اصلی پروژه‌های نفت و گاز است، بخشی از پروژه‌ها به حالت تعلیق درآمده است. مهمترین پروژه به تعلیق درآمده فاز ۱۱ پارس جنوبی است که پیشتر به شرکت توتال واگذار شده بود. پس از ترک قرارداد از سوی توتال شرکت ملی نفت چین به عنوان جایگزین این شرکت از اجرای پروژه خودداری کرد. معاون وزیر نفت ایران گفته که ممکن است شرکت چینی قصد خروج از پروژه را داشته باشد اما هنوز به صورت رسمی این موضوع را اعلام نکرده است. توقف پروژه‌ها در پارس جنوبی که از تابستان امسال شدت بیشتری گرفته موجب اخراج شمار زیادی از کارگران شده است. در بهمن و اسفند کارگران اخراج شده پارس جنوبی در اعتراض به پرداخت نشدن دستمزدها و سایر مطالبات مزدی تجمع کردند. کارگران اخراجی فازهای ۲۲ تا ۲۴ عسلویه در بهمن و اسفند در اعتراض به اخراج خود چندین مرتبه تجمع کردند.

تعلیق سرمایه‌گذاری در فاز ۱۱ پارس جنوبی

اخراج کارگران در سایت‌های انرژی و پالایشگاه‌ها در برخی مناطق - مانند منطقه ویژه ماهشهر - سبب شد که فرمانداری این شهرستان اخراج کارگران را ممنوع اعلام کند. با این حال ۲۰ کارگر پتروشیمی بندر «امام» ماهشهر که به واسطه شرکت پیمانکاری مشغول به کار بودند، در اسفند تحت عنوان پایان پروژه و خاتمه قرارداد، اخراج شدند.

در اسفند ماه رسانه‌های ایران از تعطیلی پالایشگاه نفت و گاز پیروزی شاهرود خبر دادند. خبرگزاری‌ها «توقف ارائه خوراک» را دلیل تعطیلی این پالایشگاه گزارش کردند. با تعطیلی این پالایشگاه ۶۸۰ کارگر شغل خود را از دست دادند.

۲۳ تن از کارگران میدان نفتی آزادگان شمالی در استان خوزستان هم در اسفند ماه در اعتراض به اخراج خود مقابل ساختمان استانداری خوزستان تجمع کردند. قرارداد این کارگران بدون هیچ گونه از سوی حراست شرکت مهندسی و توسعه نفت به حالت تعلیق درآمده است.

در مسجد سلیمان نیز تاخیر در پرداخت دستمزد کارگران اعتراض آنها را به دنبال داشت. پیمانکار اصلی پتروشیمی مسجد سلیمان یک شرکت چینی است. مدیران این شرکت در واکنش به اعتراض کارگران اعلام کردند که حقوق اسفند و بهمن کارگران را به حساب شرکت تأمین نیروی انسانی واریز کرده‌اند اما این شرکت از پرداخت دستمزد کارگران خودداری می‌کند.

کارگران حوزه انرژی در گچساران و آبادان نیز در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدها، اخراج یا تعلیق از کار و اجرا نشدن طرح طبقه‌بندی مشاغل تجمع کردند. در پالایشگاه آبادان کارگران واحد تعمیرات برای چند روز پیپی دست از کار کشیدند. مدیر شرکت پیمانکاری تأمین نیروی انسانی در واکنش به اعتراض کارگران، گفت که عیدی و سنوات آنان بر اساس قانون کار مناطق ویژه اقتصادی محاسبه و پرداخت می‌شود. بر اساس این قانون به کارگران ۱۵ روز در سال عیدی و سنوات تعلق می‌گیرد. پالایشگاه آبادان در منطقه ویژه اقتصادی اروند - در استان خوزستان - مستقر است.

علی اکبر فاطمی، نماینده بوشهر در شورای عالی استان‌ها ۲۶ بهمن به خبرگزاری دولتی کار ایران (ایلنا) گفت که ماهانه تعداد زیادی از کارگران پیمانکاری در عسلویه اخراج می‌شوند. به گفته او برخی از کارگران اخراجی چندین سال سابقه کار دارند اما کارفرمایان هیچ راه‌حلی برای آنها ندارند و به آنها گفته‌اند که بروید خانه، هروقت پروژه جدید شروع شد، دوباره دعوت به کار می‌شوید.

اخراج کارگران تنها در حوزه انرژی رخ نداد. کارگران روغن‌نباتی جهان در زنجان برای چندمین مرتبه در اعتراض به بیکار شدن اجباری مقابل ساختمان استانداری تجمع کردند. دولت در حالی که در نظر دارد برنامه‌ای با عنوان «طرح جامع اشتغال فراگیر» را پیش ببرد، در قانون بودجه کلیه نهادها و شرکت‌های دولتی را به کاهش ۱۰ درصدی نیروی انسانی مکلف کرد.

این در شرایطی است که داود محمدی رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی ۲۳ بهمن از اخراج حداقل ۵۰۰ کارگر در واحدهای تولیدی استان قزوین خبر داد. در یک خبر دیگر نماینده نیشابور

در مجلس شورای اسلامی اعلام کرد ۲۰۰ کارگر آگزوزخودرو خراسان با تعطیلی این شرکت، اخراج شده‌اند.

۲۷ اسفند شماری از کارگران قراردادی شرکت مخابرات مشهد در استان خراسان رضوی از کار اخراج شدند.

در مهاباد نیز با تعطیلی کارخانه واکسن سازی روناک حداقل ۲۵ کارگر شغل خود را از دست دادند.

نهادهای مرجع دولتی و خبرگزاری‌ها گزارش دقیقی از شمار کارگران بیکار شده منتشر نکرده‌اند، اما سازمان صنایع کوچک ایران در گزارشی که روزهای پایانی دی ماه منتشر شد، اعلام کرد تنها ۲۱ درصد واحدهای تولیدی با بیش از ۷۰ درصد ظرفیت مشغول به کارند. بیش از ۴۲ درصد واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌های صنعتی با ظرفیت کمتر از ۷۰ درصد و بیش از ۵۰ درصد فعالیت می‌کنند و ۳۵،۷ درصد واحدهای تولیدی کمتر از ۵۰ درصد ظرفیت را به کار گرفته‌اند که این وضعیت به معنای تعلیق، مرخصی اجباری و یا اخراج دائمی کارگران است.

بازنشستگان: قوانین سختگیرانه تر می‌شود

حقوق بازنشستگان صنایع فولاد در دو ماه گذشته با تأخیر پرداخت شد. بازنشستگان صنایع فولادی در اصفهان و اهواز در اعتراض به این وضعیت اقدام به راهپیمایی و تجمع مقابل ساختمان‌های دولتی کردند. دولت جمهوری اسلامی ورشکستگی صندوق‌های بازنشستگی را دلیل تأخیر در پرداخت حقوق بازنشستگان اعلام کرده‌است و به همین بهانه در نظر دارد با همراهی مجلس شورای اسلامی طرحی با عنوان «اصلاحات پارامتریک قوانین تأمین اجتماعی» را تصویب و اجرا کند.

براساس این طرح سن بازنشستگی افزایش خواهد یافت، شرایط سخت‌گیرانه‌تری برای «مشاغل سخت» اعمال می‌شود، شیوه محاسبه میانگین پرداخت مستمری در دوره بازنشستگی تغییر می‌کند و میانگین بالاترین و کمترین میزان حقوق دریافتی جایگزین دریافتی دو سال پایانی کار خواهد شد.

این طرح که در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تدوین و به مجلس ارائه شده، مخالفت گسترده بازنشستگان را برانگیخت. بازنشستگان در تهران و چند شهر دیگر در اعتراض به این طرح مقابل ساختمان مجلس شورای اسلامی و سازمان برنامه و بودجه تجمع کردند.

علی لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ایران اما تصویب این طرح و اجرای آن را «ضرورت» و «جراحی لازم» عنوان کرده است. هیئت دولت جمهوری اسلامی نیز صندوق‌های بازنشستگی و سازمان تأمین اجتماعی را به واگذاری سهام و اموال شان مکلف کرده است.

اخراج کارگران مهاجر

معاون امنیتی وزیر کشور جمهوری اسلامی ایران اسفند سال گذشته در یک کنفرانس خبری از سخت‌تر شدن شرایط اشتغال مهاجران افغانستانی که «غیرقانونی» وارد ایران می‌شوند، خبر داد. به گفته او کارفرمایانی که این کارگران را به کار بگیرند با جریمه مالی سنگین روبرو خواهند شد.

به گفته ذوالفقاری جمهوری اسلامی ایران از آغاز سال ۱۳۹۷ خورشیدی تا پایان بهمن همان سال ۷۴۰ هزار مهاجر افغانستانی را به افغانستان بازگردانده است. بحران ارزی و رکود اقتصادی ایران که از تابستان سال گذشته شدت گرفت، موجب بازگشت برخی از مهاجران شده بود.

ایران به کارگران افغانستانی تنها اجازه کار در گروه محدودی از مشاغل را می‌دهد و کارگران و مهاجران افغانستانی حق اسکان در برخی مناطق را ندارند و به اردوگاه‌هایی که مسئولان دولتی آن را «مهاجر شهر» می‌نامند، انتقال داده می‌شوند.

کودکان کار

در ماه‌های پایانی سال شمار کودکان کار - دستفروشان خیابانی - افزایش چشمگیری داشت. رئیس سازمان بهزیستی ایران ۱۳ اسفند مدعی شد که باندهای مافیایی به دنبال «گسترش کودکان کار» هستند. او وعده کرد که برخورد با این باندها در دستور کار سازمان بهزیستی و قوه قضائیه قرار بگیرد. به گفته قبادی دانا ۵۶ درصد کودکان کار در ایران «مهاجر» هستند.

اما حبیب‌الله مسعودی فرید، معاون رئیس سازمان بهزیستی ۹ اسفند «مشکلات مالی» و «فقر اقتصادی» را عامل اصلی افزایش شمار کودکان کار دانست و گفت: «بیش از ۹۷ درصد بچه‌های کار با خانواده به سر می‌برند و به دلیل مشکل مالی و فقر خانواده‌ها کودکان به خیابان رجوع می‌کنند».

۱۴ بهمن خبرگزاری‌های ایران گزارش کردند حداقل هفت کارگر کودک و نوجوان بر اثر آتش‌سوزی در یک کارگاه ساعت سازی در حاشیه تهران دچار سوختگی و جراحت شدند. ۲۱ اسفند نیز یک کولبر ۱۵ ساله بر اثر سقوط از ارتفاعات جان باخت.

حوادث کار

حوادث کار طی دو ماه گذشته جان حداقل هشت کارگر را گرفت. حداقل ۳۵ کارگر نیز حین انجام کار دچار صدمه شدند. ناهید حیدری مدیرکل تامین اجتماعی غرب استان تهران ۲۵ بهمن گفت که براساس آمار سال ۱۳۹۶ روزانه ۵۱ حادثه کاری به سازمان تامین اجتماعی گزارش شده است. به گفته او بیش از ۴ میلیون کارگر در ایران در کارگاه‌های «زیرزمینی» و «بدون برخورداری از بیمه» مشغول به کار هستند و نزدیک به ۳۵ درصد شاغلان این کارگاه‌ها را زنان و کودکان کار تشکیل می‌دهند.

طی ۱۰ ماه نخست سال گذشته ۱۱۸ کارگر در غرب استان تهران بر اثر حوادث کار جان خود را از دست دادند. مدیرکل سازمان پزشکی قانونی استان خراسان شمالی هم ۱۴ اسفند اعلام کرد؛ آمار حوادث کار در این استان ۶۰ درصد افزایش یافته است.

براساس اظهارات نماینده کرمان در مجلس شورای اسلامی سالانه حداقل یک هزار کارگر در ایران بر اثر حوادث کاری جان خود را از دست می‌دهند.

عباس شیرینی بازرس کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی، یک تشکل کارگری دولتی، ۷ بهمن گفته بود که ۵۰ درصد حوادث کاری منجر به فوت در بخش ساختمان رخ می‌دهد.

رسانه‌های ایران از دهم بهمن تا پایان این ماه مرگ هفت کارگر را گزارش کردند. در همین دوره زمانی ۳۵ کارگر هم حین انجام کار صدمه دیدند. در میان کارگران آسیب‌دیده هفت کودک کار و دو کارگر افغانستانی حضور داشتند. در اسفند نیز مرگ حداقل شش کارگر در محل کار گزارش شد. هشت کارگر نیز در این ماه مجروح شدند.

عدم رعایت ایمنی در محل کار عامل اصلی حوادث کار گزارش شده است. بازرسان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وظیفه نظارت بر رعایت نکات ایمنی و تجهیزات مناسب در کارگاه‌ها را برعهده دارند.

کولبران

معاون امنیتی وزیر کشور ایران باردیگر در یک نشست مطبوعاتی «کولبری» را «غیرقانونی» دانست و شلیک ماموران مرزبانی به کولبران را «حق قانونی» و اقدامی برای «تأمین امنیت» برشمرد و گفت که کولبران تنها مجاز به عبور از مسیرهای تعیین شده هستند.

براساس گزارش رسانه کردی «ههنگاو» از آغاز سال ۱۳۹۷ تا پایان این سال مرگ یا زخمی شدن حداقل ۲۵۵ کولبر به ثبت رسیده است که از این تعداد، ۷۵ کولبر جانشان را از دست داده و ۱۸۰ کولبر نیز زخمی شده‌اند. تنها در ماه فوریه ۲۰۱۹ - بهمن / اسفند ۱۳۹۷، ۱۱ کولبر زخمی و یک تن کشته شدند. یک کولبر کشته شده با شلیک مستقیم ماموران مرزبانی ایران جان خود را از دست داد.

این گزارش نشان می‌دهد که شلیک مستقیم ماموران مرزبانی موجب کشته و زخمی شدن ۷۰ درصد کولبران است. ۴۳ کولبر با شلیک مستقیم ماموران مرزبانی کشته شدند. همچنین تیراندازی مأموران موجب زخمی شدن ۱۳۵ کولبر شده است. ۲۴ کولبر هم بر اثر حوادث طبیعی - سرما، سقوط از بلندی و... - جان خود را از دست دادند. این حوادث موجب مجروحیت ۲۲ کولبر دیگر شد. مین نیز جان ۴ کولبر را گرفت و ۱۵ تن را زخمی کرد.

زنان کارگر راحت‌تر اخراج می‌شوند

بازگشت ایران به دوران رکود اقتصادی به یک بهانه مناسب بنگاه‌های اقتصادی برای اخراج کارگران تبدیل شده است. در این میان زنان کارگر که میانگین دستمزدشان به نسب مردان کمتر است، بیشتر در خطر اخراج قرار دارند. دیوان عدالت اداری ایران قانون ممنوعیت اخراج زنان در دوران بارداری و شیردهی را لغو کرده است.

بهمن ماه زنان کارگر شرکت «دشت‌ناز» در استان مازندران از محل کار اخراج شدند. کارگران اخراجی ۱۷ اسفند مقابل فرمانداری ساری تجمع کردند و خواستار بازگشت به کار شدند. یکی از معترضان به خبرنگاران گفته بود که پیمانکار «همانند برده از کارگران کار می‌کشد و هر وقت که آنها اعتراض می‌کنند، می‌گوید از فردا سر کار نیاید». ۷۰ کارگر شرکت دشت‌ناز که در بخش کشاورزی - کشت برنج و مرکبات - مشغول به کار بودند، در بهمن ماه تحت عنوان عدم نیاز اخراج شدند.

تجمع زنان کارگر دشت ناز در اعتراض به اخراج جمعی

دستگاه‌های حکومتی و نهادهای مذهبی نیز خواستار بازگشت زنان به خانه و اشتغال آنان به مشاغل خانگی هستند. در یک گزارش از شمار مجوزهای صادر شده برای مشاغل خانگی که بخشی از طرح «اشتغال فراگیر» است، اعلام شده؛ ۸۲ درصد مجوزهای صادر شده برای مشاغل خانگی مربوط به زنان است.

دولت جمهوری اسلامی ایران مدعی است که در سه سال گذشته - ۱۳۹۵ تا پایان ۱۳۹۷- بیش از ۱۵۰ هزار شغل خانگی ایجاد کرده است.

در یک گزارش دیگر هم از وضعیت برابری جنسیتی در حوزه قوانین کار که از سوی بانک جهانی پول انجام شد، ایران در رتبه چهار کشور انتهایی شاخص برابری جنسیتی کار قرار دارد.

تداوم سرکوب

سرکوب کارگران در ماه‌های گذشته ادامه داشت. اسماعیل بخشی کارگر نیشکر هفت‌تپه که پس از پخش اعترافات اجباری در برنامه تلویزیونی «طراحی سوخته» بار دیگر بازداشت شد، همچنان در زندان نگهداری می‌شود. منابع خبری نزدیک به کارگران نیشکر هفت‌تپه از تحت فشار بودن بخشی برای اعتراف دوباره و تکذیب شکنجه شدنش در دوره بازداشت نخست خبر دادند. خانواده اسماعیل بخشی و شماری از کارگران نیشکر هفت‌تپه چندین مرتبه با تجمع مقابل دادگستری شوش خواستار آزادی او و سپیده قلیان فعال اجتماعی در استان خوزستان که به دلیل حضور در اعتراضات کارگران نیشکر هفت‌تپه

بازداشت شده، شدند. وکیل اسماعیل بخشی که از صدا و سیما و روزنامه کیهان و خبرگزاری فارس به دلیل پخش اعترافات اجباری اسماعیل بخشی شکایت کرده، است برای انصراف از ادامه پیگیری پرونده تحت فشار است.

سندیکای کارگران نیشکر هفت‌تپه هفتم اسفند گزارش داد که مسئولان امنیتی به اسماعیل بخشی گفته‌اند که فرزانه زیلابی را از وکالتش برکنار کند. خانم زیلابی پیشتر از سوی دادگستری شوش و اداره اطلاعات این شهر احضار شد. به گفته خانم زیلابی، پرونده آقای بخشی و خانم قلیان به دادسرای تهران انتقال داده شده است.

بازداشت طولانی مدت و بازجویی متوالی آقای بخشی سلامت جسمی او را تهدید می‌کند. براساس گزارش سندیکای کارگران نیشکر هفت‌تپه، آقای بخشی در یکی از ملاقات‌های حضوری با خانواده‌اش از هوش رفته است.

نزدیکان سپیده قلیان نیز سوم اسفند ماه وضعیت روحی و جسمی او را نامطلوب توصیف کردند. پیگیری خانواده این دو زندانی برای انتقال آنها به مراکز درمانی از سوی دادستانی شوش و اهواز نادیده گرفته شد.

نیروهای امنیتی شوش همچنین شمار دیگری از کارگران نیشکر هفت‌تپه را احضار و بازداشت کردند. ابراهیم عباس منجری، کارگر مجتمع کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه پس از تجمع مقابل ساختمان دادگستری شوش به دادسرا احضار و پس از بازجویی با قرار کفالت به صورت موقت آزاد شد. محمد خنیفر یکی دیگر از کارگران این کارخانه که هشتم بهمن ۱۳۹۷ دستگیر شد، پس از یک روز با قرار وثیقه ۱۰۰ میلیون تومانی به صورت موقت آزاد شد. پس از آزادی او یک ویدئو کوتاه منتشر شد که این کارگر زندانی هرگونه «بدرفتاری» نیروهای امنیتی و پلیس در دوره بازداشت را تکذیب و با آنچه که «آرمان‌های نظام» می‌نامید، تجدید بیعت می‌کرد.

جعفر عظیم‌زاده دبیر اتحادیه آزاد کارگران ایران هم از زمان دستگیری همچنان در زندان نگهداری می‌شود. دستگاه قضایی ایران آقای عظیم‌زاده را به ۳۰ ضربه شلاق محکوم کرده است. دستگاه قضایی ایران پیش از این نیز این فعال کارگری را به شش سال زندان محکوم کرده است. آقای عظیم‌زاده ۹ بهمن در منزلش دستگیر و زندانی شد.

پروین محمدی دیگر عضو اتحادیه آزاد کارگران که همزمان با آقای عظیم‌زاده دستگیر شده بود، ۱۳ اسفند به قید قرار کفالت ۱۰۰ میلیون تومانی آزاد شد.

بهنام ابراهیم‌زاده یکی دیگر از فعالان کارگری در اسفند ۱۳۹۷ به شش سال زندان و مطالعه و رونویسی از سه کتاب درباره جنگ، رهبری جمهوری اسلامی و ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی محکوم شد. او آذر ۱۳۹۷ دستگیر و به مدت ۳۵ روز در سلول انفرادی نگهداری شد. اتهام آقای ابراهیم‌زاده عضویت در گروه‌ها و دستجات غیرقانونی و تبلیغ علیه نظام اعلام شده است.

نیروهای امنیتی ایران ۳۰ بهمن اقبال شعبانی بازرس سندیکای خبازان سنندج را در خیابان دستگیر و به زندان منتقل کردند. آقای شعبانی ۲۶ اسفند با قرار وثیقه ۱۰۰ میلیون تومانی به صورت موقت از زندان آزاد شد.

توفیق محمدی فعال کارگری در سنندج نیز ۲۲ اسفند از سوی مأموران امنیتی بازداشت و به مکان نامعلوم منتقل شد. آقای محمدی از اعضای کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری است.

دوم فروردین ۱۳۹۸ نیز مأموران اداره اطلاعات سنندج رضا امجدی فعال کارگری را در حسن‌آباد سنندج دستگیر و به مکان نامعلوم منتقل کردند. آقای امجدی پیش از این به دلیل شرکت در مراسم روز جهانی کارگر سال ۱۳۹۴ به سه ماه زندان محکوم شده بود.

۱۶ اسفند ۱۳۹۷ خالد حسینی عضو کمیته هماهنگی برای کمک به ایجاد تشکل‌های کارگری از سوی دادگاه انقلاب سنندج به سه سال زندان محکوم شد.

مختار اسدی و امید شاه‌محمدی دو فعال صنفی معلمان در استان کردستان نیز به ترتیب بازداشت و به زندان محکوم شدند. آقای شاه‌محمدی آبان امسال یک روز پیش از تحصن دو روزه معلمان بازداشت و در دادگاه به یک سال حبس تعزیری محکوم شد. آقای اسدی هم ۲۶ بهمن از سوی مأموران وزارت اطلاعات دستگیر و به بازداشتگاه منتقل شد. این فعال صنفی معلمان پس از یک هفته با قرار وثیقه ۱۰۰ میلیون تومانی به صورت موقت آزاد شد. محمدحسین سپهری، معلم ۴۴ ساله و دبیر فیزیک مدارس مشهد هم به دلیل «مشارکت در تحصن» به هیئت تخلف اداری خراسان رضوی احضار شد. این هیئت آقای سپهری‌فر را به شش ماه انفصال از خدمات دولتی محکوم کرد.

در ادامه سرکوب کارگران معترض، میثم آل‌مهدی و احسان یوسفی دو کارگر گروه ملی فولاد اهواز که در جریان اعتراضات کارگران فولاد بازداشت شدند هم از ورود به محل کار منع شدند. حساب بانکی آل‌مهدی نیز مسدود شد.

ساناز الهیاری، امیرحسین محمدی فر و امیر امیرقلی سه عضو هیئت تحریریه نشریه گام که در ارتباط با اعتراضات کارگران نیشکر هفت تپه و فولاد اهواز دستگیر شدند نیز همچنان در زندان نگهداری می‌شوند.

شماره‌های پیشین گزارش حقوق کارگران را دانلود کنید:

 حقوق کارگران در ایران شماره ۴ دسامبر ۲۰۱۸ - ژانویه ۲۰۱۹	 حقوق کارگران در ایران شماره ۳ اکتبر و نوامبر ۲۰۱۸	 حقوق کارگران در ایران شماره ۲ اوت و سپتامبر ۲۰۱۸	 حقوق کارگران در ایران شماره ۱ ژوئن و ژوئیه ۲۰۱۸
---	---	--	---